

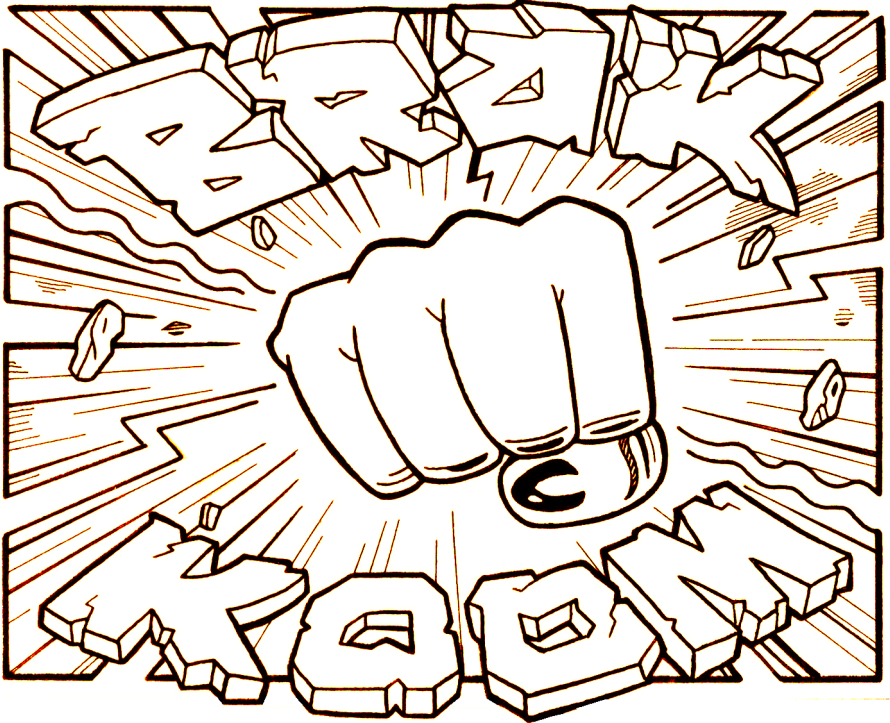
ANTI-POSTMODERNISTISCH LITERAIR (K)WARTAALSCHRIFT

jrg. 24, nr.

maart 2011

verschijnt driemaandelijks

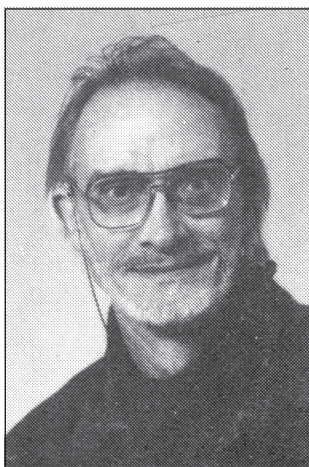
Alweer een weirdo minder...

De dood van (alweer) een dichter...

Hubert Van Eygen

(voor **Deen Engels**, 1926-2011)

Als een dichter sterft
ligt er bijna niemand
van wakker
behalve die enkele woorden
die onbegrepen
achter blijven...

Periscopie

Deen Engels

bezing de kou in zulke hoge tonen
dat pessimisten die niet horen kunnen
de kou doet heel veel goede dingen zoals
de bladertooi van 't dichte woud verdunnen.

mijn verre uitzicht heb ik daardoor weer als
ik voor het raam sta jullie mogen weten
dat ik verzot op uitzicht hoop dat straks op
mijn graf een periscoop niet wordt vergeten.

*(een 'vooruitziend' gedicht uit de laatste inzending van
Deen Engels die hij op 1 januari 2011 naar Weirdo's stuurde)*

Nooit verwacht...

Hubert Van Eygen

Ik word dit jaar 50. Da's niet zo erg. Ik 'headbang' nog altijd met AC/DC en Nickelback in m'n oren. 's Nachts voel ik me nog 18 ('s morgens keert het getal zich onherroepelijk om) en ik schrijf nog altijd gedichten die niemand wil lezen. Maar ik begin een beetje eenzaam te worden...

Ik dacht vroeger altijd dat poëzie voor eeuwig was maar toen **Herman de Coninck** zomaar (en zonder waarschuwing) stopte met leven kreeg ik een harde slag in het gezicht. Poëzie kan sterven...

In de voorbije jaren zijn er talrijke literaire tijdschriften overleden. De lijst is te lang om hier te herhalen en daar worden we alleen maar depressief van. Daarnaast zijn tal van (vaak weirde) dichters naar de andere kant gegaan: ik denk dan o.a. aan **Ubbo-Derk Hakholt**, **Marius Degeest**, **Erik Heyman**, **Gilberte De Leger** en onlangs oer-weirdo **Deen Engels** (pseudoniem van **Hubertus Anthonius Fermin**)...

Ik wist dat Deen al lang de kaap van 80 jaar was gepasseerd maar toch was ik verrast toen ik vernam dat hij in zijn 84ste jaar overleden was op 17 januari 2011. Ik had net zijn laatste inzending (gedateerd op 1 januari 2011) binnen gekregen voor het volgende nummer van *Weirdo's*...

Toen we nog jong waren...

Toen we 'nog jong waren' waren literaire tijdschriften de tuinen waarin we mochten spelen, waarin we verkeerde plantjes mochten water geven, waarin we van alles mochten proberen. Tegenwoordig is van die kweektuin niet veel meer over... Maar voor de meeste dichters die op het einde van de

jaren 70 en het begin van de jaren 80 uit de vorige eeuw begonnen te schrijven, was het een 'sport' om in zoveel mogelijk literaire tijdschriften te publiceren. Er was geen internet, er waren veel tijdschriften die enkel met een paar nietjes én heel veel enthousiasme bijeen werden gehouden. In die tijdschriften kwam je vaak dezelfde mensen tegen. Eén constante in die tijdschriften van 1980 tot 2010 was zeker **Deen Engels!**

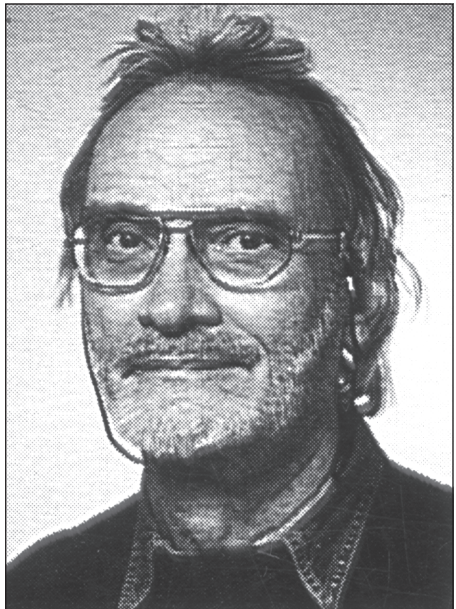
Een snelle zoektocht doorheen mijn eigen tijdschriftenbibliotheek leverde me 33 titels op waarin Deen ooit een gedicht publiceerde, nl. *Appel, Breuk, Brutaal, Concept, Contrabas, De Brakke Hond, De Grootte Beer, De Koofschip, En er is, Frase, Gierik/NVT, Gist, het Prieeltje, lambe, Idomo, Initiatief, Kladblok, Krakatau, Maatstaf, Meander, Oostland, Opspraak, Portulaan, Schoon Schip, Schreef, Sepia, 't Kandelaartje, 't Kofschip, 't Prieeltje, Vlaanderen, Vlam, Weirdo's* en *Wel* (en ik zal er nog wel een aantal vergeten zijn...).

Daarnaast was hij even redacteur van het literair tijdschrift *Appel* en won hij de *literaire prijs van Appel* in 1979.

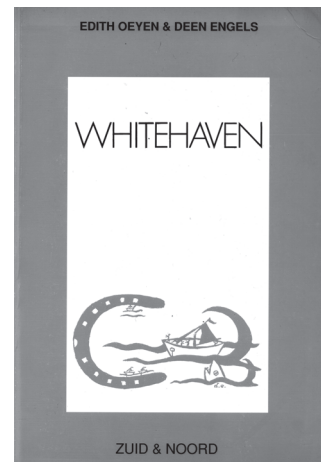
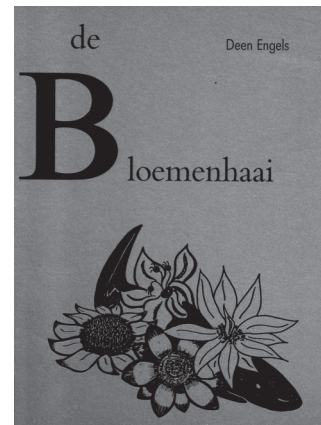
Je kan gerust stellen dat Deen een veelschrijver was. In de *Bibliografie van de literaire tijdschriften in Vlaanderen en Nederland* (bltnv.kb.nl) uit de periode 2000-2008 (wanneer wordt deze bibliografie eindelijk eens geactualiseerd?) staan maar liefst zo'n 150 bijdragen van hem vermeld! In *Weirdo's* publiceerde hij van nr. 5 tot het huidige nummer 68 bijdragen...

Maar als je ziet hoeveel dichtbundels hij heeft uitgegeven moet je toch concluderen dat hij de dichter van de sprint was en niet van de marathon.

Hij publiceerde voor zover ik hebben kunnen nagaan maar een 12-tal dichtbundels waaronder ook nog enkele met andere auteurs, nl.

- **Gedichten** (samen met **Ulrich Bouchard**), Appel (Appel Speciaal 6), Sint-Truiden, 1980,
- **Blaas niet: gedichten**, Kofschip-Kring (Getijdenreeks nr. 15), Hilversum-Keerbergen, 1981, 32 p.,
- **Schoppend achterhoofd**, 1983,
- **In gaten bijeen** (met illustraties van Margriet Fermin), Kofschip-kring (Getijdenreeks nr. 61), Brussel, 1986, 46 p.,
- **Menu voor overleven**, De Vleermuis, Roermond, 1987, 37 p.,
- **De streken van de dood** (samen met **Ubbo-Derk Hakholt**), Servo, Garrelsweer, 1988, 46 p.,
- **De strikken van het bestaan** (samen met **Ubbo-Derk Hakholt**), Servo, Garrelsweer, 1989, 48 p.,
- **Afwachten in de koelkast**, 't Kofschip vzw (Getijdenreeks nr. 95), A'pen, 1991, 47 p.,
- **De bloemenhaai**, Servo, Bunne, 1992, 46 p.,
- **Whitehaven** (samen met **Edith Oeyen**), Zuid & Noord vzw (Papaverreeks nr. 10), Beringen, 1994, 71 p.,
- **Voertuigen**, Katervoorde, Gorinchem, Kaunanreeks 9, s.d. (2000), 19 p.,
- **Cosmetica**, De Groote Beer, 2000, A'pen,
- **Holenbeer Marsman**, 't Kandelaartje (bundelreeks nr. 80), Hasselt, 2004, 40 p.

Enkele puzzelstukjes uit zijn biografie

Een degelijke biografie over Deen Engels is naar mijn weten nog nooit gepubliceerd. Op de achterflap van zijn dichtbundels gaf hij echter soms een summiere opsomming van ingrijpende momenten die zijn verdere leven bepaalden.

Hij werd geboren op 7 december 1926 in Tambangawah (Indonesië). Zijn vader was ingenieur bij de goud- en zilvermijnen. Hij zat 2 jaar lang in vier verschillende Japanse concentratiekampen op Java tijdens de tweede wereldoorlog (een onderwerp dat vaak terugkwam in zijn gedichten).

Hij behaalde zijn diploma als onderwijzer in 1957 in Heerlen en in 1961 rondde hij een opleiding als onderwijzer voor 'special education' af in Tilburg. Van 1958 tot 1964 gaf hij les in scholen voor mentaal gehandicapte kinderen, van 1964 tot 1966 onderwees hij kinderen van zigeuners, van 1966 tot 1968 gaf hij in Maastricht les aan kinderen met leerproblemen en van 1968 tot 1990 belandde hij uiteindelijk te Hoensbroek als leraar voor kinderen met hoor- en spraakproblemen. Naar eigen zeggen was hij *"zelf bijna doof en verstaat (hij) meer dan de helft verkeerd, is daarbij ook nog slecht ziende"*... Hij woonde in Landgraaf (deelgemeente Schaesberg).

Volgens een artikel van **J. Hofman** in het *Utrechtsch Nieuwsblad* van 3 september 1966 debuteerde hij in 1965 als componist van damp Problemen. Hij wordt in dit artikel een '39-jarige hoofdonderwijzer' genoemd. Verder schrijft men: *"Hij geniet reeds jaren grote bekendheid als didactisch recensent van nieuwe onderwijsuitgaven en publiceert in verschillende bladen literaire kritieken"*. Hij zou zelfs even in de politiek hebben gezeten in die periode.

Voor zover ik heb kunnen nagaan is hij op het einde van de jaren '70 begonnen met gedichten publiceren in literaire tijdschriften. In 1979 won hij met het gedicht "Song" de poëzieprijs van de stad Sint-Truiden en het literair tijdschrift *Appel*. In het juryverslag (in *Appel*, jrg. 4, nr. 3, oktober 1979) schreef de voorzitter van de jury **Jos Wilmots** het volgende over Deen Engels: *"Deen is onderwijzer van gehandicapte kinderen die allemaal "je" en "jij" tegen hem mogen zeggen. Tot zijn levensbeschouwing behoort namelijk dat er tussen mensen geen verschillen in rang of stand moeten bestaan. Hij engageert zich in alles wat*

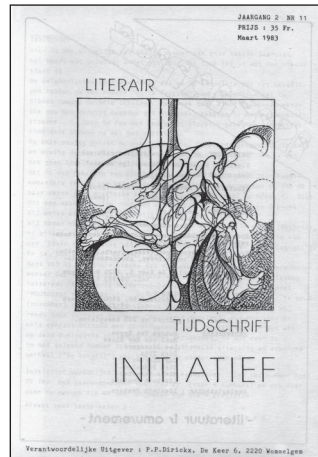
tegen oorlog, discriminatie en verdrukking wordt gezegd en gedaan, misschien ook omdat hij van 1942 tot 1945 als in Indonesië geboren jongetje van Nederlandse afkomst in enkele Japanse kampen heeft gezeten".

Een tijdje later werd hij lid van de redactie van *Appel* (tot december 1986) en schreef hij ook een tijdje recensies en de tijdschriftenrubriek voor *Appel*. Bij het doorbladeren van de oude jaargangen van *Appel* moet ik voortdurend constateren dat het 'literaire wereldje' toen toch véél meer in beweging was en dat literaire tijdschriften toen nog een essentieel deel uitmaakten van het literaire bedrijf. Waar zijn mensen zoals **Guido Wulms**, **Jef Boven** en **Dries Jansen** gebleven... Waar is de tijd gebleven dat de tijdschriftenrubriek in literaire tijdschriften minstens 5 bladzijden in beslag nam??? Wij speelden in de tuin van de literatuur en we stampten elkaar met veel plezier voortdurend tegen de schenen. Daar leerden we tenminste iets van!

In 1983 ontmoette ik **Deen Engels** de eerste keer 'op papier'. Hij schreef toen de tijdschriftenrubriek van *Appel* en besprak het *Initiatief*-nummer van maart 1983. Als kersvers germanist maakte ik toen deel uit van de redactie van dit tijdschrift dat alles ging veranderen... Deen schreef over dit nummer: "*Initiatief* (...) is opeens niet meer van en voor twens, want er staat een gedicht in van de grijze tiener **Deen Engels**. (...) Niet alleen de tekeningen van **Liesbeth Peeters**, maar ook de gedichten van **Hubert van Eijgen** (sic) en **Dominique De Rore** mogen er zijn"...

In het *Appel*-nummer van juni 1987 (jrg. 12, nr. 2) schreef **Jef Boven** een recensie over Deens bundel *'In gaten bijeen'*. Uit deze recensie blijkt duidelijk waarom ik zo van de poëzie van Deen Engels hou: hij was één van de enige dichters die sociaal engagement ook poëtisch kon verwoor-

den: "Zoals steeds zijn ook deze gedichten van Deen Engels kort en pregnant. Het liefst lees ik de teksten met een maatschappij-kritische inslag, waarin de dichter rebelleert. Precies in die teksten ontbreekt elke vorm van mooischrijverij (en ook van mooivoelerij). In die teksten kan je leren wat poëzie vandaag de dag zoal kan zijn: de alledaagse wereld is er aanwezig zonder romantische optutterij, de dichter reageert op die wereld, pakt die aan. Opnieuw valt het thema van de menselijke evolutie op: de mens was en blijft een wraakzuchtig, onbetrouwbaar dier. Voortdurend identificeert de dichter zich met de slachtoffers en **de drop-outs van deze maatschappij**. Daarbij voel je zijn warm hart, zijn verlangen naar recht en medemenselijkheid".

Is het dan zo verwonderlijk dat al in nummer 5 (december 1987) van *Weirdo's* een eerste gedicht van **Deen Engels** opduikt? En wat voor een...

Trajekt

*de kondukteur
kreeg niet mijn kaartje
hij vond het nergens
mijn beurs was leeg
zo ook de zakken in
mijn jas en broek
ik zou niet weten
of ik wel een kaartje had
ik zou niet weten
waar de trein naar toe ging.*

Het was één van de 68 gedichten (en kortjes) die hij in *Weirdo's* publiceerde tussen 1987 en 2011!

Nooit volwassen worden...

Uit deze beperkte biografische gegevens blijkt al onmiddellijk dat we hier te maken hebben met een heel speciaal iemand... En dat blijkt ook uit zijn gedichten. Deen was geen dichter die je in een bepaald vakje kon steken. Hij kon héél slechte gedichten schrijven én briljante pointes verzinnen, hij was recht voor de raap en stond midden in deze vaak afschuwelijke wereld... Hij

was iemand die nooit volwassen wou worden en met de 'onbezoedelde ogen' van een kind de wereld bekeek. Dat blijkt ook duidelijk uit het gedicht 'Zestig' (uit de bundel 'De streken van de dood', 1988):

*"Ik ben nu bijna zestig
en word misschien volwassen.
Dat had toch niemand ooit
van mij verwacht.
Misschien word ik wat later kinds
en ga wat later dood,
zodat ik vaak kan praten
met jonge mensen en mijn paard".*

Dit gedicht typeert ten voeten uit waarvoor Deen stond: iemand die nooit volwassen wou worden, ondanks het feit dat hij al héél veel leed ervaren had, iemand die in woorden flirtte met de dood omdat hij al zoveel keer was doodgegaan én die ondanks alles met vaak absurde humor het leven aanbad!

Net als zijn compaan **Ubbo-Derk Hakholt** (die overleed in 2005) schreef hij poëzie 'buiten het academische circuit'. Toen Ubbo-Derk overleed in 2005 schreef ik het volgende over hem: "*Zijn poëzie was 'recht voor de raap', zonder franjes of omwegen, vaak anekdotisch of filosofisch en meestal humoristisch, en daarin lag juist de kracht van zijn gedichten. Vooral het 'relativerende' van zijn woorden sprak vele mensen aan*".

Hetzelfde kan gezegd worden over de gedichten van **Deen Engels**. Hij was al een weirdo in de tijd dat het tijdschrift *Weirdo's* nog niet bestond... Hij schreef gedichten die ontstonden onder de navel... Hij verwoordde ons buikgevoel. Hij schreef wat velen dachten én wat velen ongeschikt achtten voor publicatie. Hij nam nooit een blad voor de mond en schreef zonder franjes...

Ondanks het feit dat hij veel ouder was dan ons bleef zijn poëzie eeuwig jong. Dat blijkt ook uit het feit dat hij voortdurend opdook in jongeren-tijdschriften in de voorbije 30 jaar: In de jaren '80 in o.a. *Appel*, *Initiatief* en *Weirdo's*, later in tijdschriften zoals *De Brakke Hond*, *Krakatau* en *En er is*. De poëzie van Deen Engels was van alle tijden, in zijn poëzie herkenden zich

dichters van drie generaties! Een beter compliment kan je een dichter niet maken, ook al wordt hij niet opgenomen in allerlei prestigieuze bloemlezingen...

De laatste mensaap...

In het 'Panorama van de KVLS (1936-2006)' schreef hij het volgende:

"Eigenlijk heet ik Bert Fermin, althans onder die naam ben ik op 27 december 1926 geboren in Tambangsawah in het zuidwesten van Sumatra. Daar was ik de laatste mensaap, want de goud- en zilverwinning aldaar is sinds lang beëindigd en er wonen nu weer gewone apen.

Ter ere van alle primaten op de wereld - een orde waartoe de halfapen, de apen, de mensapen en de mensen gerekend worden - schrijf ik gedichten. Die moeten niet gerekend worden als godenspijs, maar als junkfood. Wie ze veranderen wil mag dat doen. Ieder kan er mosterd of mayonaise aan toevoegen of eraf halen naar believen".

De wereld heeft alweer een weirdo verloren. Een hoop woorden blijven vaderloos achter.

Je kan gerust zijn Deen, wij zullen ze adopteren en we zullen ze overgieten met een hoop mosterd!

